

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БІОЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР І ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ
УКРАЇНСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ГЕРБОЛОГІВ

13-ТА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«ГЕРБОЛОГІЯ В СУЧАСНОМУ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОМУ
ЗЕМЛЕРОБСТВІ»**

присвячена пам'яті видатного вченого герболога
ІВАЩЕНКА ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСІЙОВИЧА
(28.08.1949 – 15.04.2021)

15 березня, 2023 р.

м. Київ

ЗМІСТ

Боровик С. О. ВПЛИВ ПОПЕРЕДНИКІВ НА ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ ЖИТА ОЗИМОГО	6
Власенко С.І., Копчук К.М., Кісілевська М.О. ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ТА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ ЗАЛЕЖНО ВІД СИСТЕМ УДОБРЕННЯ І ЛАНОК КОРОТКОРОТАЦІЙНИХ СІВОЗМІН В ЛІВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	8
Войтовська В.І., Недяк Т.М., Потапович О.А. АЛЕЛЕОПАТИЧНИЙ ВПЛИВ ВИТЯЖОК ІЗ БУР'ЯНІВ НА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ НАСІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	11
Грабовський М. Б., Мостипан О. В., Качан Л. М. ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ СИСТЕМ ГЕРБИЦИДНОГО ЗАХИСТУ В ПОСІВАХ СОЇ	13
Грабовський М. Б., Німенко С. С. ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ ПОСІВІВ СОЇ ДЛЯ ЗА ОРГАНІЧНОГО ВИРОЩУВАННЯ	16
Гуральчук Ж.З. ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЇ ГЕРБИЦИДІВ	18
Гуртовенко В. О. ВПЛИВ ГЕРБИЦИДНОГО ЗАХИСТУ НА ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ СОНЯШНИКА В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	20
Гутянський Р.А. ПОЄДНАННЯ ТРИБЕНУРОН-МЕТИЛУ З ГАЛАУКСИФЕН-МЕТИЛОМ У ПОСІВАХ СУЛЬФОСТІЙКОГО СОНЯШНИКУ	22
Дяченко О.А., Дяченко П.І. ЗОЛОТУШНИК КАНАДСЬКИЙ – ЕКОЛОГІЧНА ЗАГРОЗА СІЛЬСЬКОМУ ТА ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВУ КИЇВСЬКОГО ПОЛІССЯ	24
Задорожний В. С., Чернелівська О. О., А.В. Задорожний ЗАЛЕЖНІСТЬ ЗАБУР'ЯНЕНОСТІ ПОСІВІВ КУКУРУДЗИ ВІД СПОСОБІВ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ	28
Калатур К. А. ВИДОВИЙ СКЛАД БУР'ЯНІВ-ГОСПОДАРІВ ФІТОНЕМАТОД РОДИНИ HETERODERIDAE	30
Косолап М.П. ПРОБЛЕМА ЗАБУР'ЯНЕНОСТІ В СИСТЕМІ ЗЕМЛЕРОБСТВА NO-TILL	32
Кривулько М. В., Петриченко В. Ф., Задорожний В. С. ВПЛИВ ЗАБУР'ЯНЕНОСТІ ПОСІВІВ НА ФОРМУВАННЯ ГЕНЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СОНЯШНИКУ ПРИ РІЗНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ ВИРОЩУВАННЯ	35
Лосєва А. І. ВИДОВИЙ СКЛАД ТА СТУПІНЬ ЗАБУР'ЯНЕННЯ ПОСІВІВ СОРГО	37
Любич В.В., Войтовська В.І., Кононенко Л.М. ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА СТУПІНЬ ЗАБУР'ЯНЕННЯ ПОСІВІВ АМАРАНТУ	38

Макух Я.П., Мошківська С.В., Козаченко Д.М. КОНТОЛЮВАННЯ ВАТОЧНИКА СІРІЙСЬКОГО У ПОСІВАХ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ ТА КУКУРУДЗИ	40
Мартинюк І. В., Цимбал Я. С., Пташнік М. М. ВПЛИВ КУЛЬТУР КОРОТКОРОТАЦІЙНИХ СІВОЗМІН НА РІВЕНЬ ЗАБУР'ЯНЕНOSTІ АГРОЦЕНОЗІВ ЗА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	42
Могилюк Н.Т., Хорохоріна Г.А. ВИДОВИЙ СКЛАД І ПОШИРЕННЯ БУР'ЯНІВ НА ВИНОГРАДНИХ НАСАДЖЕННЯХ В ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	44
Оленченко А.В. ВПЛИВ РІВНЯ ЗАБУР'ЯНЕНOSTІ НА УМОВИ РОСТУ ТА ВРОЖАЙНІСТЬ СОНЯШНИКА В ЛІВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	46
Панченко Т.В., Федорук Ю.В., Горновська С.В. ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ СОРЕТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ У ФАЗІ ВИХОДУ В ТРУБКУ В УМОВАХ ДОСЛІДНОГО ПОЛЯ БНАУ	48
Піковський М.Й. ВИДОВИЙ СКЛАД ФІТОПАТОГЕНИХ ГРИБІВ, АСОЦІЙОВАНИХ З БУР'ЯНАМИ	51
Правдива Л. А. ВПЛИВ МЕТОДІВ КОНТОЛЮВАННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ БУР'ЯНІВ НА РОЗВИТОК РОСЛИН СОРЕГО ЗВИЧАЙНОГО ДВОКОЛЬОРОВОГО (<i>SORGHUM BICOLOR</i> (L.) MOENH)	53
Ременюк С.О., Кукуруза О.Є. ПОГЛИНАННЯ БУР'ЯНАМИ СПОЛУК АЗОТУ, ФОСФОРУ ТА КАЛІЮ У ПОСІВАХ ГОРОХУ ОЗИМОГО	55
Ременюк С.О., Різник В.М., Макух Д.Я. ЗАПАСИ НАСІННЯ БУР'ЯНІВ НА ДІЛЯНКАХ ПІДГОТОВЛЕНИХ ДО ЗАКЛАДАННЯ ПЛАНТАЦІЙ ПАВЛОВНІЇ	58
Рудник-Івашенко О.І., Дубровський В.І., Швартау В.В., Михальська Л.М. ЗАСМІЧЕНІСТЬ ПОСІВІВ <i>COREOPSIS LANCEOLATA</i> ЗАЛЕЖНО ВІД ФОНУ ГЕРБІЦИДНИХ ОБРОБОК І СТРОКІВ СІВБИ	60
Сергієнко В.Г, Тищук О.П., Балан Г.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПАСІВ НАСІННЯ БУР'ЯНІВ У ПОСІВАХ ШИРОКОРЯДНИХ КУЛЬТУР	63
Соломійчук М. П. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У БОРОТЬБІ З БОРЩІВНИКОМ СОСНОВСЬКОГО В УМОВАХ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ	65
Сторчоус І.М., Тищук О.П. ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ IN VITRO ВПЛИВУ ГЕРБІЦИДІВ ПОХІДНИХ СУЛЬФОНІЛСЕЧОВИНИ НА ПРОРОСТАННЯ НАСІННЯ ЛОБОДИ БІЛОЇ	67
Тирусь М.Л. УРОЖАЙНІСТЬ СОРЕТІВ АМАРАНТУ ЗАЛЕЖНО ВІД НОРМИ ВИСІВУ В УМОВАХ ДОСТАТНЬОГО ЗВОЛОЖЕННЯ	70
Ткаліч Ю.І., Шевченко С.М. МЕТОДИ АДАПТИВНОГО ДОБОРУ СПЕКТРУ ФІТОТОКСИЧНОЇ ДІЇ ГЕРБІЦИДІВ В ПОСІВАХ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	71

сорту Сем урожайність становила 3,46 т/га, а в сорту Студентський – 3,05 т/га. Урожайність у сортів Ацтек і Ультра була менше 3 т/га і становила відповідно 2,85 т/га і 2,64 т/га. Така закономірність формування урожаю у сортів була за всіх досліджуваних норм висіву.

Рівень впливу норми висіву на врожайність амаранту був незрівнянно нижчим (0,22 т/га), порівняно з впливом сорту (1,76 т/га). Також сорти по різному реагували на досліджувані норми висіву. Високорослі сорти Харківський 1 та Лера найвищий рівень урожайності формували за норми висіву 0,4 млн/га, відповідно 4,63 т/га та 3,95 т/га. Високою вона залишалась також за висіву 0,6 млн/га - 4,55 т/га та 3,90 т/га. Збільшення чи зменшення норми висіву призводило у цих двох сортів до зниження урожайності посівів. У сорту Студентський спостерігалась подібна закономірність, лише норма висіву 0,6 млн/га забезпечувала дещо вищу продуктивність (3,18 т/га) порівняно з нормою 0,4 млн/га (3,12 т/га). Сорт Сем найвищу врожайність формував за більших норм висіву; за висіву 0,6 млн/га урожайність становила 3,61 т/га, а за норми висіву 0,8 млн/га – 3,60 т/га.

Сорти з найменшою врожайністю вищу продуктивність забезпечували за ще більших норм висіву і в ширшому їх діапазоні. Так, у сорту Ацтек урожайність була вищою за норм висіву 0,6; 0,8; 1,0 млн/га, а в сорту Ультра – за норм висіву 0,8; 1,0; 1,2 млн/га.

Отже, найменша врожайність в середньому за три роки в середньому за нормами висіву була в амаранту сорту Ультра. Сорти Ацтек та Студентський забезпечили приріст урожайності порівняно з Ультра, відповідно на 0,21 т/га (8,0%) та 0,41 т/га (15,5%). У сорту Сем приріст урожайності становив 0,82 т/га (31,1%). Сорти Харківський 1 та Лера переважали сорт Ультра відповідно на 1,76 т/га (66,7%) та 1,13 т/га (42,8%).

УДК 632.5:631.5:633.854.78

Ю.І. Ткаліч, доктор сільськогосподарських наук, професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності, e-mail: tkalichyuriy@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2208-0163>

С.М. Шевченко, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри загального землеробства та ґрунтознавства, e-mail: s.m.shevchenko@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-1666-3672>

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, вул. Сергія Єфремова, 25, м. Дніпро, 49600, Україна

МЕТОДИ АДАПТИВНОГО ДОБОРУ СПЕКТРУ ФІТОТОКСИЧНОЇ ДІЇ ГЕРБІЦИДІВ В ПОСІВАХ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Внаслідок збільшення посівних площ пшениці озимої, які розміщуються в

сівозміні по складних попередниках як соняшник, помітно зростають ризики зменшення конкурентоздатності культури і зростання втрат урожаю зерна від бур'янів. Причиною такого явища є недостатня фітоценотична стійкість посівів озимини в результаті їх зрідження, погіршення умов вологозабезпеченості і живлення, відкриття додаткового екологічного простору для бур'янів.

Актуальним залишається питання послаблення пестицидного тиску на агробіологічні об'єкти за рахунок приведення у відповідність фітотоксичної дії гербіцидів до спектру резистентності бур'янів, та цільового використання комбінованих препаратів при змішаній забур'яненості посівів пшениці озимої.

Метою досліджень було провести польові випробування нових формуляцій гербіцидів на посівах пшениці озимої та оптимізувати фітотоксичний склад бакових сумішей, що складаються з різноспектрових діючих речовин. Надати фітоценотичну оцінку реакції бур'янів на обробку посівів гербіцидами шляхом візуального моніторингу прояву їх депресії, а також рівня біологічної індиферентності культури до дії гербіцидів.

Роботу проводили на науково-дослідному полі навчально-наукового центру Дніпровського державного аграрно-економічного університету (ДДАЕУ) на чорноземах звичайних малогумусних середньопотужних пілувато-середньосуглинкових на лесі. Ґрунти відзначаються високою потенційною і ефективною родючістю з вмістом гумусу 3,9 %.

Агротехніка пшениці озимої (сорт Комерційна) відповідала зональним рекомендаціям. Попередник соняшник, під передпосівну культивуацію вносили добрива $N_{30} P_{30}$. Для вивчення ефективності гербіцидів їхні сумішки та дози добирали відповідно до видового складу бур'янів та їх резистентності. На основі превентивного аналізу до групи гербіцидів, які застосовували в досліді включили такі препарати, як гранстар голд, до складу якого входили діючі речовини – трибенурон-метил (562,5 г/кг), тифенсульфурон-метил (187,5 г/кг); хаммер – флорасулам (250 г/кг); квелекс – галауксифен-метил (100г/кг), (флорасулам (100г/кг), клоквінтосет-кислоти (70,8 г/кг); пріма форте – флорасулам (5 г/л), амінопіралід (10 г/л), 2-етилгексилловий ефір 2,4-Д (180 г/л).

В результаті проведених досліджень встановлено ряд наукових та технологічних позицій, що ступінь забур'яненості і видова структура бур'янів в посівах пшениці озимої до внесення гербіцидів у фазі прапорцевого листка формувалися в умовах гострого дефіциту вологи у верхньому шарі ґрунту, що суттєво стримувало реалізацію потенційної забур'яненості. В посівах домінували малорічні двосім'ядольні бур'яни, які у видовій структурі становили 70%, при цьому багаторічних коренепаросткових 20% і тонконогових видів.

Обприскування посівів пшениці озимої у фазі прапорцевого листка при висоті бур'янів 4–12 см різноспектровими гербіцидами поступово посилювало депресію, деформацію, некрози та повну загибель бур'янів, що забезпечило

високу технічну ефективність в межах 82–94%. Максимальну ефективність забезпечило внесення бакової сумішки гранстар голд 30 г/га + хаммер 15–20 г/га, що сприяло зниженню до мінімуму 1,3–1,5 шт./м² ступеня забур'яненості у фазі молочної стиглості зерна пшениці озимої. При цьому бур'яни мали найменшу шкодочинність і конкурентоздатність за показниками повітряно-сухої маси, яка становила 6,6–7,4 г/м².

Пшениця озима позитивно реагувала на зниження ступеня забур'яненості шляхом покращення біометричних та продуктивних показників. За найнижчої конкурентності бур'янів при внесенні сумішків гербіцидів гранстар голд 30 г/га + хаммер 20 г/га агроценоз і пшениці озимої досягали максимальних параметрів висоти – 75,8 см, довжини колоса – 8,3 см, маси зерна з колоса – 1,12 г та щільності колосonoсних стебел – 308,5 шт./м².

Урожайність зерна пшениці озимої знаходилася в закономірній залежності від ступеня забур'яненості посівів та фітотоксичної ефективності проти бур'янів. Максимальний приріст урожайності зерна 0,34 т/га було забезпечено порівняно з контролем при обробці посівів пшениці озимої сумішком гербіцидів гранстар голд 30 г/га + хаммер 20 г/га. З точки зору еколого-економічної доцільності застосування гербіцидів для виробництва можуть бути рекомендованими сумішки гранстару голд і хаммеру залежно від видового складу бур'янів і ступеня забур'яненості у співвідношенні доз 25+20 г/га, 30+15 г/га та 30+20 г/га.

Проведений аналіз одержаних результатів досліджень з вивчення ефективності комбінованих гербіцидів на високому фоні забур'яненості розкрив перспективи та основні напрямки науково дослідних робіт у сфері гербології щодо трансформації видового складу бур'янів, удосконалення технології застосування гербіцидів та подолання резистентності за допомогою комбінаторних препаратів за діючою речовиною.

УДК: 632.5

ВПЛИВ СЕГЕТАЛЬНОЇ РОСЛИННОСТІ НА ЗБЕРЕЖЕНІСТЬ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПЛАНТАЦІЙ ТОПОЛІ

Фучило Я.Д., Бордусь О.О., Кирилко Я.О.

Критична залежність України від імпорту енергоносіїв спонукає до пошуку власних ресурсів для отримання дешевої сировини для виробництва біопалива. Серед відновлювальних джерел енергії важливе місце займає деревина. Одним із шляхів масового отримання деревної енергетичної маси є її вирощування на спеціальних енергетичних плантаціях тополі, верби та інших швидкокорослих деревних порід. Успішність плантаційного вирощування енергетичної сировини тополі залежить від вдалого поєднання ґрунтово-кліматичних умов, вирощуваного виду (сорту) і застосованої системи агротехнічних заходів.